

การวิเคราะห์ เชิงคุณภาพ

รายวิชาคอมพิวเตอร์สำหรับบัณฑิตศึกษา

จากเสียงของผู้ให้ข้อมูล → รหัส → ประเด็นหลัก → ข้อ
ค้นพบ

- เข้าใจความหมาย ประสบการณ์ และบริบท
- ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยจัดการข้อมูลข้อความ เสียง ภาพ และเอกสาร
- เขียนผลวิจัยเชิงคุณภาพอย่างน่าเชื่อถือ

ผศ.ดร. นัฐพงศ์ สงเนียม

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของบทนี้

ผู้เรียนสามารถออกแบบ วิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยได้

1

อธิบายแนวคิด

เข้าใจลักษณะข้อมูลเชิงคุณภาพและความแตกต่างจากเชิงปริมาณ

2

เลือกวิธีเก็บข้อมูล

สัมภาษณ์ สังเกต เอกสาร สทนากลุ่ม หรือข้อมูลดิจิทัล

3

วิเคราะห์ข้อมูล

ถอดความ จัดรหัส สร้างหมวดหมู่ และสังเคราะห์ธีม

4

ประเมินคุณภาพ

ใช้ credibility, transferability, dependability, confirmability

5

ใช้เครื่องมือดิจิทัล

ใช้โปรแกรมช่วยวิเคราะห์และ AI อย่างมีจริยธรรม

6

เขียนรายงานผล

นำเสนอประเด็นหลักพร้อมหลักฐานและข้อเสนอแนะ

ภาพรวมกระบวนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

เริ่มจากข้อมูลที่มีความหมาย แล้วค่อย ๆ ย่อให้เป็นข้อค้นพบที่อธิบายปรากฏการณ์ได้

หลักคิด: วิเคราะห์แบบวนซ้ำ อ่าน-คิด-จัดกลุ่ม-กลับไปตรวจสอบข้อมูล จนประเด็นหลักชัดเจนและมีหลักฐานรองรับ

แก่นของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ไม่ใช่การนับจำนวนเป็นหลัก แต่คือการเข้าใจความหมาย ประสบการณ์ และบริบทของผู้ให้ข้อมูล

สิ่งที่ต้องมองหา

- ผู้ให้ข้อมูล “ให้ความหมาย” ต่อเหตุการณ์อย่างไร
- บริบทใดทำให้เกิดพฤติกรรมหรือการตัดสินใจ
- รูปแบบซ้ำ ๆ ที่ปรากฏในคำพูด เอกสาร หรือการสังเกต
- ข้อยกเว้นหรือความแตกต่างที่ช่วยอธิบายภาพรวม

คำถามที่เหมาะสม: “อย่างไร”, “ทำไม”, “ประสบการณ์คืออะไร”,
“ปัจจัยเชิงบริบทคืออะไร”

เปรียบเทียบ: เชิงปริมาณ vs เชิงคุณภาพ

เลือกแนวทางตามคำถามวิจัย ไม่ใช่เลือกตามความคุ้นเคยของผู้วิจัย

ประเด็น	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
ข้อมูล	ตัวเลข คะแนน ความถี่	ข้อความ เสียง ภาพ เอกสาร
คำถาม	เท่าใด แตกต่างหรือไม่ สัมพันธ์หรือไม่	อย่างไร ทำไม มีความหมายอย่างไร
เป้าหมาย	ทดสอบสมมติฐาน/ประมาณค่า	ทำความเข้าใจเชิงลึก/สร้างคำอธิบาย
ผลลัพธ์	ตาราง กราฟ ค่า p โมเดล	ธีม แนวคิด คำอธิบาย โมเดลเชิงแนวคิด
คุณภาพ	validity, reliability	trustworthiness, reflexivity

สรุป: งานบัณฑิตศึกษาที่ดีสามารถใช้สองแนวทางเสริมกันได้ เช่น สสำรวจเชิงปริมาณ + สัมภาษณ์เชิงลึก

รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบบ่อย

รูปแบบวิจัยเป็นตัวกำหนดว่าเราจะเก็บข้อมูลจากใคร วิเคราะห์อย่างไร และรายงานผลแบบใด

Case Study

ศึกษากรณีเฉพาะอย่างลึกซึ้ง
เช่น ห้องเรียนหนึ่ง โครงการหนึ่ง องค์กรหนึ่ง

Phenomenology

เข้าใจประสบการณ์ร่วมของผู้ให้ข้อมูล
เช่น ประสบการณ์เรียนออนไลน์ของบัณฑิตศึกษา

Grounded Theory

สร้างทฤษฎีจากข้อมูลภาคสนาม
เหมาะเมื่อยังไม่มีกรอบอธิบายที่ชัดเจน

Ethnography

ศึกษาวัฒนธรรม กลุ่ม หรือชุมชน
เน้นการอยู่กับบริบทจริง

Narrative Inquiry

วิเคราะห์เรื่องเล่า ชีวิต และลำดับเหตุการณ์
เหมาะกับประสบการณ์ส่วนบุคคล

Content Analysis

วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร สื่อ หรือข้อความ
ดิจิทัล
นับร่วมกับตีความได้

การตั้งคำถามวิจัยเชิงคุณภาพ

คำถามต้องเปิดกว้าง ชวนเล่า และเปิดพื้นที่ให้ข้อมูลใหม่เกิดขึ้นจากสนาม

คำถามที่ดี

- เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบายประสบการณ์
- ไม่ชี้นำคำตอบ ไม่บังคับเลือกตัวเลือก
- ระบุบริบท กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และปรากฏการณ์ที่ศึกษา
- สอดคล้องกับรูปแบบวิจัยและวิธีเก็บข้อมูล

ตัวอย่าง

นักศึกษาบัณฑิตศึกษาใช้ AI ช่วยทำวิจัยอย่างไร

อาจารย์รับรู้ความเสี่ยงด้านจริยธรรมของ AI ในห้องเรียนอย่างไร

ปัจจัยใดทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในระบบ E-Learning

องค์กรตีความและปฏิบัติตาม PDPA ในระบบสารสนเทศอย่างไร

หลีกเลี่ยง: “มีความสัมพันธ์หรือไม่”, “แตกต่างกันหรือไม่” เพราะมักเป็นคำถามเชิงปริมาณ

การเลือกผู้ให้ข้อมูลและขนาดตัวอย่าง

เชิงคุณภาพเน้นความลึก ความหลากหลาย และความอึดตัวของข้อมูล มากกว่าจำนวนมาก

Purposive

เลือกผู้ที่มีประสบการณ์ตรงกับประเด็นวิจัย

Key Informant

เลือกผู้รู้จริงหรือมีบทบาทสำคัญในบริบท

Snowball

ให้ผู้ให้ข้อมูลแนะนำบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อ

Maximum Variation

เลือกให้ครอบคลุมความแตกต่าง เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์

Data Saturation

หมายถึง จุดที่ข้อมูลใหม่ไม่ได้เพิ่มประเด็นสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงหยุดเก็บข้อมูลได้
อย่างมีเหตุผล

ตัวอย่างเบื้องต้น: สัมภาษณ์เชิงลึก 10–20 คน หรือสนทนากลุ่ม 2–4 กลุ่ม แล้วพิจารณาความอึดตัวของข้อมูล

วิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ควรใช้หลายแหล่งข้อมูลเพื่อเพิ่มความลึกและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

สัมภาษณ์เชิงลึก

เข้าใจประสบการณ์ ความคิด และเหตุผล

สนทนากลุ่ม

เห็นมุมมองร่วมและการโต้ตอบของกลุ่ม

การสังเกต

เห็นพฤติกรรมจริงในบริบทจริง

เอกสาร/สื่อดิจิทัล

วิเคราะห์นโยบาย บันทึก โพสต์ หรือ log

Triangulation = ใช้ข้อมูลหลายแหล่งหรือหลายวิธี เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือหลักในการเข้าถึงประสบการณ์ ความหมาย และเหตุผลของผู้ให้ข้อมูล

แนวคำถามควรมี

- คำถามเปิด: “ช่วยเล่าให้ฟังว่า...”
- คำถามเจาะลึก: “เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น”
- คำถามตามสถานการณ์: “ตอนนั้นคุณตัดสินใจอย่างไร”
- คำถามปิดท้าย: “มีประเด็นใดที่อยากเพิ่มเติม”

หลังสัมภาษณ์: ตรวจสอบไฟล์เสียง → ถอดความ → ตรวจสอบความถูกต้อง → ตั้งรหัสผู้ให้ข้อมูล → บันทึก memo

บทที่ 7

ตัวอย่างการเก็บข้อมูล โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก

กรณีตัวอย่าง 2 สาขา: ปฐมวัย และการตลาด

จากคำถามวิจัย → ผู้ให้ข้อมูล → แนวคำถาม → ถอดความ →
Coding → Theme

- เหมาะสำหรับใช้ประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษา
- มีตัวอย่างคำถาม ขั้นตอน และการวิเคราะห์ข้อมูล
- สามารถปรับใช้กับหัวข้องานวิจัยของนักศึกษาได้

ผศ.ดร. นัฐพงศ์ ส่งเนียม

ภาพรวมการสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เพื่อเข้าใจเหตุผล ประสบการณ์ และความหมายที่ผู้ให้ข้อมูลสร้างขึ้น

- 1 กำหนดประเด็นวิจัย
- 2 เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3 สร้างแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง
- 4 สัมภาษณ์และบันทึกเสียง
- 5 ถอดความและตรวจสอบ
- 6 Coding → Category → Theme

หัวใจสำคัญ: ไม่ถามเพื่อยืนยันความคิดเดิม แต่ถามเพื่อเปิดพื้นที่ให้ข้อมูลใหม่เกิดขึ้นจากประสบการณ์จริง

โครงสร้างการเก็บข้อมูลที่ใช้ร่วมกัน

ทั้งสองสาขาสามารถใช้ขั้นตอนเดียวกันได้ แต่ปรับคำถามให้เข้ากับบริบทของงานวิจัย

องค์ประกอบ	ตัวอย่างการกำหนด
วิธีวิจัย	วิจัยเชิงคุณภาพ / กรณีศึกษา / ปรัชญาการวิจัย
ผู้ให้ข้อมูล	ผู้มีประสบการณ์ตรงกับประเด็นวิจัย เลือกแบบเจาะจง
เครื่องมือ	แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + แบบบันทึกภาคสนาม
ระยะเวลา	ประมาณ 30–60 นาทีต่อคน
การจัดการข้อมูล	บันทึกเสียง ถอดความ ปิดบังตัวตน และเก็บไฟล์อย่างปลอดภัย

การสัมภาษณ์จนข้อมูลเริ่มอิ่มตัว ไม่พบประเด็นใหม่ที่สำคัญเพิ่มขึ้น

ตัวอย่างที่ 1: งานวิจัยสาขาปฐมวัย

เน้นเข้าใจมุมมองของครูต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก

ชื่อเรื่องตัวอย่าง

แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- ครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 8–12 คน
- อาจสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้ปกครองเพิ่มเติมเพื่อใช้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

เป้าหมายการเก็บข้อมูล

ค้นหาวิธีที่ครูออกแบบกิจกรรม เล่นกับเด็ก ตั้งคำถาม สังเกตพฤติกรรม และปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับการพัฒนาการ

แนวคำถามสัมภาษณ์: สาขาปฐมวัย

ใช้คำถามเปิดและคำถามเจาะลึกเพื่อให้ครูเล่าประสบการณ์จริง ไม่ใช่ตอบเพียง “ใช่/ไม่ใช่”

คำถามเปิด

“ช่วยเล่าประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยของท่าน”

คำถามเจาะลึก

“ท่านสังเกตได้อย่างไรว่ากิจกรรมนั้นช่วยพัฒนาทักษะ EF ของเด็ก”

คำถามสถานการณ์

“เมื่อเด็กไม่สามารถรอคอยหรือควบคุมอารมณ์ระหว่างกิจกรรม ท่านจัดการอย่างไร”

คำถามปิดท้าย

“โรงเรียนควรสนับสนุนอะไรเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย”

เทคนิคการถามต่อ: ขอให้เล่าตัวอย่างจริง ถามเหตุผล ถามผลที่เกิดกับเด็ก และถามปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรค

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล: สาขาปฐมวัย

แปลงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลให้เป็นรหัส หมวดหมู่ และประเด็นหลัก

ตัวอย่างข้อความจากผู้ให้ข้อมูล

“เด็กจะเรียนรู้ได้ดีถ้าเราให้เขาเล่นแล้วได้ตัดสินใจเอง เช่น เลือกว่าจะสร้างบ้านจากบล็อกอย่างไร ครูไม่ควรบอกทุกขั้นตอน แต่คอยตั้งคำถามให้เขาคิด”

ระดับ	ตัวอย่างการวิเคราะห์
ข้อความสำคัญ	เด็กได้ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
Code	การตัดสินใจด้วยตนเอง / การตั้งคำถามกระตุ้นคิด
Category	การจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง
Theme	การเล่นอย่างมีอิสระช่วยส่งเสริมการคิดและการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย

ข้อสรุปเชิงการสอน: ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก มากกว่าผู้บอกคำตอบ

ตัวอย่างที่ 2: งานวิจัยสาขาการตลาด

เน้นเข้าใจเหตุผลเชิงลึกที่ผู้บริโภคใช้ตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

เป้าหมายการเก็บข้อมูล

เข้าใจบทบาทของรีวิว ความน่าเชื่อถือ ราคา โปรโมชัน Influencer และบริการหลังการขายต่อการตัดสินใจซื้อ

ชื่อเรื่องตัวอย่าง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Social Commerce ของผู้บริโภค

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- ผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop, Facebook, Instagram หรือช่องทาง Social Commerce
- เลือกแบบเจาะจง จำนวน 10–15 คน หรือจนข้อมูลอิ่มตัว

แนวคำถามสัมภาษณ์: สาขาการตลาด

คำถามควรพาผู้ให้ข้อมูลเล่าเส้นทางการตัดสินใจซื้อ ตั้งแต่เห็นสินค้าไปจนถึงหลังการซื้อ

คำถามเปิด

“ช่วยเล่าประสบการณ์ล่าสุดที่คุณซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ให้ฟัง”

คำถามเจาะลึก

“อะไรเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้คุณตัดสินใจซื้อสินค้านั้น”

คำถามสถานการณ์

“ถ้าร้านหนึ่งราคาถูกกว่า แต่มีรีวิวน้อย คุณจะตัดสินใจซื้อหรือไม่ เพราะเหตุใด”

คำถามปิดท้าย

“อะไรจะทำให้คุณกลับมาซื้อสินค้าจากร้านเดิมอีกครั้ง”

เชื่อมแนวการตลาด: Consumer Behavior • Customer Journey • Brand Trust • Perceived Value • e-WOM

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล: สาขาการตลาด

ข้อความจากผู้บริโภคสามารถแปลงเป็นรหัสและธีมที่อธิบายพฤติกรรมการณ์การซื้อได้

ตัวอย่างข้อความจากผู้ให้ข้อมูล

“ปกติจะไม่ซื้อทันที จะดูรีวิวก่อน โดยเฉพาะรีวิวที่มีรูปหรือวิดีโอจริง ถ้าเห็นว่าคนซื้อเยอะและคะแนนร้านดี ก็มั่นใจมากขึ้น ถึงราคาจะแพงกว่านิดหน่อยก็ยังเลือกซื้อร้านนั้น”

ระดับ	ตัวอย่างการวิเคราะห์
ข้อความสำคัญ	ตรวจสอบรีวิวจริง คะแนนร้าน และจำนวนผู้ซื้อก่อนตัดสินใจ
Code	ตรวจสอบรีวิว / ความน่าเชื่อถือของร้าน / ลดความเสี่ยง
Category	การลดความเสี่ยงก่อนตัดสินใจซื้อ
Theme	ความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อออนไลน์

ข้อสรุปเชิงการตลาด: ความน่าเชื่อถืออาจมีอิทธิพลสูงกว่าราคาต่ำเพียงอย่างเดียว

เปรียบเทียบตัวอย่างทั้งสองสาขา

หัวข้อวิจัยต่างกัน แต่หลักการสัมภาษณ์เชิงลึกเหมือนกัน คือค้นหาเหตุผลและความหมายจากประสบการณ์จริง

ประเด็น	สาขาปฐมวัย	สาขาการตลาด
ปรากฏการณ์ที่ศึกษา	การจัดกิจกรรมผ่านการเล่นเพื่อพัฒนา EF	การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน Social Commerce
ผู้ให้ข้อมูล	ครูปฐมวัย / ผู้บริหาร / ผู้ปกครอง	ผู้บริโภคที่เคยซื้อออนไลน์จริง
ข้อมูลหลักที่ต้องการ	ประสบการณ์การจัดกิจกรรม พฤติกรรมเด็ก อุปสรรค	เหตุผล ความไว้วางใจ รีวิว ราคา โปรโมชั่น
หน่วยวิเคราะห์	คำพูดของครูและบริบทห้องเรียน	เรื่องเล่าการซื้อและเส้นทางผู้บริโภค
ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	แนวทางจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก	ปัจจัยและรูปแบบการตัดสินใจซื้อ

จริยธรรมและการคุ้มครองข้อมูลผู้ให้ข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึกมักเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ผู้วิจัยจึงต้องจัดการข้อมูลอย่างระมัดระวัง

ก่อนสัมภาษณ์

ชี้แจงวัตถุประสงค์ ระยะเวลา สิทธิในการถอนตัว และขออนุญาตบันทึกเสียง

ระหว่างสัมภาษณ์

ไม่กดดัน ไม่ชี้นำคำตอบ ไม่ถามข้อมูลอ่อนไหวเกินความจำเป็น

หลังสัมภาษณ์

ถอดความ ปิดบังชื่อจริง ใช้รหัสผู้ให้ข้อมูล และเก็บไฟล์ในพื้นที่ปลอดภัย

การรายงานผล

ใช้คำพูดอ้างอิงเท่าที่จำเป็น ไม่เปิดเผยตัวตนหรือข้อมูลที่ทำให้ระบุตัวบุคคลได้

กรณีปฐมวัยต้องระวังข้อมูลเด็กเป็นพิเศษ และควรขออนุญาตจากผู้ปกครอง/สถานศึกษาตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

สรุปสำหรับใช้สอนนักศึกษา

เมื่อออกแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ให้เริ่มจากคำถามวิจัย แล้วเชื่อมโยงทุกขั้นตอนให้สอดคล้องกัน

- 1 เลือกหัวข้อที่ต้องการเข้าใจเชิงลึก
- 2 เลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์จริง
- 3 ใช้คำถามเปิดและคำถามเจาะลึก
- 4 บันทึกเสียง ถอดความ และตรวจสอบความถูกต้อง
- 5 วิเคราะห์ด้วย Coding → Category → Theme
- 6 รายงานผลพร้อมคำพูดอ้างอิงและข้อเสนอแนะ

ท้ายบท: ให้นักศึกษาเลือกหัวข้องานวิจัยของตนเอง แล้วเขียนแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างน้อย 10 ข้อ พร้อมระบุผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสังเกตและบันทึกภาคสนาม

ช่วยให้เห็นพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ และบริบทที่ผู้ให้ข้อมูลอาจไม่ได้เล่าออกมา

Field Note ควรบันทึก

- สถานที่ เวลา และสถานการณ์
- ผู้เกี่ยวข้องและบทบาท
- พฤติกรรมที่สังเกตเห็น
- คำพูดสำคัญหรือเหตุการณ์ผิดปกติ
- ความรู้สึกหรือข้อสังเกตของผู้วิจัย

แยก “ข้อเท็จจริง” กับ “การตีความ”

ข้อเท็จจริง	การตีความ
นักศึกษา 5 คนเปิดโทรศัพท์ระหว่างกิจกรรม	อาจสะท้อนความไม่เข้าใจหรือกิจกรรมไม่น่าสนใจ
ผู้เรียนถามซ้ำเรื่องการส่งงาน	ขั้นตอนอาจยังไม่ชัดเจน
ไม่มีใครตอบคำถามในช่วงแรก	บรรยากาศอาจยังไม่ปลอดภัยพอ

ข้อควรระวัง: ผู้วิจัยต้องตระหนักว่า “การอยู่ในสนาม” อาจส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต

การวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลดิจิทัล

ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ ข้อมูลเชิงคุณภาพอาจมาจากเอกสาร ระบบออนไลน์ หรือร่องรอยดิจิทัล

เอกสารทางการ

นโยบาย แผน รายงาน คู่มือ แบบฟอร์ม

สื่อออนไลน์

โพสต์ ความคิดเห็น รีวิว ข่าวประชาสัมพันธ์

ระบบการเรียนรู้

กระู้ LMS reflection log ข้อความสนทนา

งานออกแบบระบบ

user feedback, issue report, usability note
note

ก่อนใช้ข้อมูลดิจิทัลต้องพิจารณา PDPA ความยินยอม การไม่เปิดเผยตัวตน และความเสี่ยงต่อผู้ให้ข้อมูล

การเตรียมและจัดการข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

ข้อมูลที่เป็นระเบียบช่วยลดความผิดพลาดและทำให้กระบวนการวิเคราะห์ตรวจสอบย้อนหลังได้

ตั้งชื่อไฟล์

INT01_2026-09-05.wav
OBS02_fieldnote.docx

ถอดความ

verbatim transcript
ระบุช่วงเวลาและผู้พูด

ปิดบังตัวตน

แทนชื่อด้วยรหัส
ลบข้อมูลระบุตัวบุคคล

สำรองข้อมูล

แยก raw / clean / analysis
เก็บในพื้นที่ปลอดภัย

โครงสร้างโฟลเดอร์แนะนำ: 01_raw_data • 02_transcripts • 03_coding • 04_outputs • 05_report

การเข้ารหัสข้อมูล: จากข้อมูลสู่แนวคิด

Coding คือการตั้งชื่อให้ส่วนของข้อมูลที่มีความหมาย แล้วนำไปจัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่และธีม

Open Coding

อ่านข้อมูลและให้รหัสเบื้องต้น

Axial Coding

เชื่อมโยงรหัสที่เกี่ยวข้องเป็นหมวดหมู่

Selective Coding

เลือกธีมหลักและสร้างคำอธิบายรวม

ตัวอย่างรหัส: “เรียนไม่ทัน” “อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร” “ใช้ AI ช่วย
AI ช่วยสรุป” “กลัวผิดจริยธรรม”

Thematic Analysis: วิเคราะห์ประเด็นหลัก

เป็นวิธีที่ใช้บ่อย เหมาะกับการสังเคราะห์รูปแบบความหมายจากข้อมูลจำนวนมาก

รหัส	หมวดหมู่	ธีม
เรียนไม่ทัน	ข้อจำกัดด้านเวลา	ภาระชีวิตกับการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา
ใช้ AI สรุบทความ	กลยุทธ์ช่วยเรียน	เทคโนโลยีเป็นผู้ช่วยทางปัญญา
กลัวคัดลอกผลงาน	ความกังวลด้านจริยธรรม	ความรับผิดชอบในการใช้ AI

Content Analysis และ Framework Analysis

เหมาะเมื่อมีกรอบประเด็นล่วงหน้า หรือวิเคราะห์เอกสารและข้อความจำนวนมากอย่างเป็นระบบ

Content Analysis

- กำหนดหน่วยวิเคราะห์ เช่น ประโยค ย่อหน้า โพสต์
- สร้าง codebook พร้อมนิยามและตัวอย่าง
- สามารถนับความถี่ของรหัสรวมกับการตีความ
- เหมาะกับเอกสาร นโยบาย สื่อออนไลน์ ข้อความเปิด

Framework Analysis

- เริ่มจากกรอบแนวคิดหรือคำถามวิจัยหลัก
- จัดข้อมูลลง matrix ตามกรณีและประเด็น
- เปรียบเทียบข้ามกลุ่มหรือข้ามบริบทได้ชัด
- เหมาะกับงานประเมินโครงการและนโยบาย

ตัวอย่าง: วิเคราะห์ความคิดเห็นนักศึกษาใน LMS โดยใช้หมวด “ประโยชน์-ปัญหา-ข้อเสนอแนะ-จริยธรรม”

คุณภาพของงานวิจัยเชิงคุณภาพ

การประเมินไม่ได้ดูจากค่า p แต่ดูจากความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และการตรวจสอบย้อนกลับได้

Credibility

ข้อค้นพบน่าเชื่อถือ

member check, triangulation, peer debriefing

Transferability

นำไปเทียบเคียงบริบทอื่นได้

อธิบายบริบทและผู้ให้ข้อมูลอย่างหนาแน่น

Dependability

กระบวนการมั่นคง ตรวจสอบได้

audit trail, protocol, บันทึกการตัดสินใจ

Confirmability

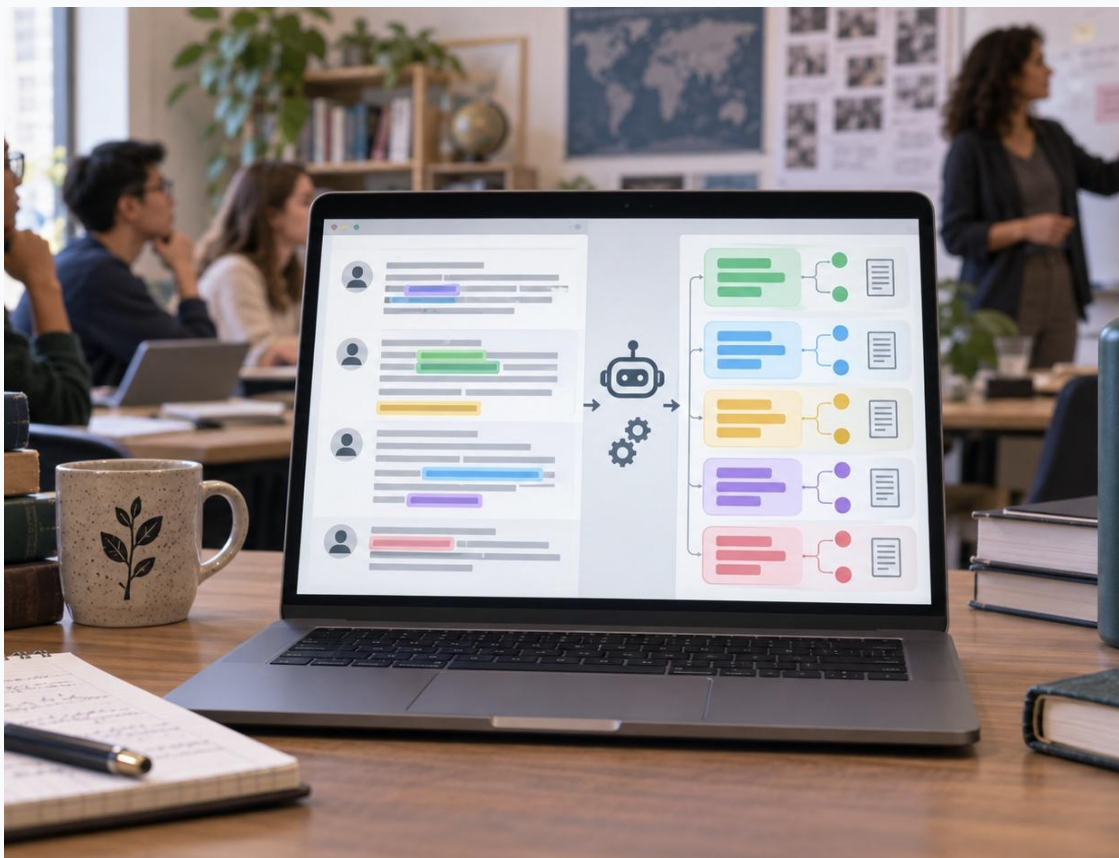
ลดอคติของผู้วิจัย

reflexive memo, หลักฐานอ้างอิงจากข้อมูล

คำสำคัญ: transparency + evidence + reflexivity + consistency

การใช้โปรแกรมและ AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

คอมพิวเตอร์ช่วยจัดการ ค้นหา และแสดงความเชื่อมโยง แต่ผู้วิจัยยังเป็นผู้ตัดสินใจตีความหมาย

เครื่องมือที่ใช้ได้

- Word/Google Docs: ถอดความและ comment
- Excel/Sheets: codebook และ matrix
- NVivo / ATLAS.ti / MAXQDA: coding, memo, query, visualization
- AI: สรุปเบื้องต้น ช่วยจัดหมวดหมู่ เสนอ code แต่ต้องตรวจโดยผู้วิจัย

ข้อควรระวัง: ห้ามส่งข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลลับเข้า
เครื่องมือ AI โดยไม่มีมาตรการปกป้องข้อมูล

จริยธรรมและการคุ้มครองข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพมักมีรายละเอียดส่วนบุคคลสูง จึงต้องปกป้องผู้ให้ข้อมูลตลอดกระบวนการ

ขอความยินยอม

อธิบายวัตถุประสงค์ สิทธิการถอนตัว และการใช้ข้อมูล

ไม่เปิดเผยตัวตน

ใช้รหัสแทนชื่อ ลบข้อมูลระบุตัวบุคคลและบริบทเสี่ยง

เก็บข้อมูลปลอดภัย

จำกัดสิทธิ์เข้าถึง เซอร์หัสไฟล์ สำรองข้อมูลอย่างเหมาะสม

รายงานอย่างรับผิดชอบ

ใช้คำพูดอ้างอิงเท่าที่จำเป็น ไม่ทำให้ระบุตัวบุคคลได้

สำหรับงานในรายวิชา: ใช้ข้อมูลสมมติหรือข้อมูลที่ได้รับอนุญาต และลบชื่อ-เลขประจำตัว-เบอร์โทร-อีเมลก่อนวิเคราะห์

การเขียนผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลลัพธ์ที่ดีต้องมีประเด็นหลัก คำอธิบาย หลักฐานจากข้อมูล และความเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์

Theme

ชื่อประเด็นหลักที่สั้นและสื่อความหมาย

Meaning

อธิบายความหมายของธีมและความสัมพันธ์กับคำถามวิจัย

Evidence

ยกข้อความอ้างอิงหรือเหตุการณ์จากข้อมูลอย่างพอดี

Interpretation

ตีความ เชื่อมโยงบริบท ทฤษฎี และข้อเสนอแนะ

ตัวอย่างประโยคเขียนผล

“ธีมที่ 1 ความยืดหยุ่นของเทคโนโลยีช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลา ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อธิบายว่าเครื่องมือออนไลน์ทำให้สามารถเรียนและค้นคว้าได้ต่อเนื่อง แม้มีภาระงานประจำ...”

ตัวอย่างโจทย์สำหรับรายวิชาคอมพิวเตอร์สำหรับบัณฑิตศึกษา

ผู้เรียนสามารถนำหลักการเชิงคุณภาพไปใช้กับงานคอมพิวเตอร์ การศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ

AI กับการเรียนรู้

ประสบการณ์ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษาในการใช้ AI ช่วยทำรายงานและวิจัย

UX / Usability

ปัญหาที่ผู้ใช้พบในการใช้งานระบบ E-Learning หรือ dashboard

PDPA / Cybersecurity

การรับรู้และแนวปฏิบัติของบุคลากรต่อข้อมูลส่วนบุคคลในองค์กร

IoT / Smart System

มุมมองของผู้ใช้ต่อระบบ IoT ในเกษตรอัจฉริยะ หรือความปลอดภัยทางถนน

แนวส่งงาน: เลือก 1 หัวข้อ → สัมภาษณ์ 3-5 คน → ถอดความสั้น → coding → สรุป 2-3 theme

กิจกรรมในชั้นเรียน: ทดลอง Coding

ฝึกอ่านข้อมูลสั้น ๆ แล้วเปลี่ยนข้อความเป็นรหัส หมวดหมู่ และอีเมล

ข้อมูลตัวอย่าง

“ผมใช้ AI ช่วยสรุปบทความ ทำให้เข้าใจเร็วขึ้น แต่บางครั้งคำตอบไม่ตรงกับบริบทไทย และกังวลว่าจะผิดจริยธรรมถ้าใช้มากเกินไป”

คำสั่งงาน

- ชีดเส้นใต้ข้อความสำคัญ
- ตั้งรหัสอย่างน้อย 3 รหัส
- จัดรหัสเป็น 1–2 หมวดหมู่
- ตั้งชื่ออีเมลหลัก 1 อีเมล
- อธิบายเหตุผลสั้น ๆ

รหัส	หมวดหมู่	อีเมล
AI ช่วยสรุป	ประโยชน์ของ AI	
ไม่ตรงบริบทไทย	ข้อจำกัดของ AI	
กังวลจริยธรรม	ความรับผิดชอบ	

งานมอบหมายท้ายบท

จัดทำรายงานวิเคราะห์เชิงคุณภาพขนาดสั้น โดยใช้ข้อมูลสัมภาษณ์หรือเอกสารที่ได้รับอนุญาต

สิ่งที่ต้องส่ง

- ชื่อเรื่องและคำถามวิจัย 1 ข้อ
- แนวคำถามสัมภาษณ์หรือเกณฑ์เลือกเอกสาร
- ข้อมูลถอดความหรือข้อความตัวอย่างอย่างน้อย 2 หน้า
- ตาราง codebook: code, definition, example
- ผลวิเคราะห์ 2–3 themes พร้อมคำอธิบาย
- ข้อจำกัด จริยธรรม และสิ่งที่เรียนรู้

เกณฑ์ประเมิน

รายการ	คะแนน
ความชัดเจนของคำถามวิจัย	15
คุณภาพของข้อมูลและการจัดการไฟล์	20
ความถูกต้องของ coding และ theme	30
การใช้หลักฐานประกอบผล	20
จริยธรรมและรูปแบบรายงาน	15

ตั้งชื่อไฟล์: CH7_Qual_ชื่อ_รหัสนักศึกษา.docx หรือ .pdf

สรุปบทที่ 7

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพคือการสร้างความเข้าใจเชิงลึกจากข้อมูลที่มีความหมายและบริบท

1

เริ่มจากคำถามที่เปิดกว้าง

เน้นประสบการณ์ ความหมาย และบริบท

2

เก็บข้อมูลอย่างมีจริยธรรม

ยินยอม ปิดบังตัวตน และจัดเก็บปลอดภัย

3

วิเคราะห์แบบวนซ้ำ

อ่าน ถอดความ coding หมวดหมู่ theme

4

ทำให้ผลน่าเชื่อถือ

triangulation, member check, audit trail, reflexivity

5

ใช้คอมพิวเตอร์อย่างรับผิดชอบ

โปรแกรมช่วยวิเคราะห์ได้ แต่ผู้วิจัยต้องตัดสินใจตีความหมาย

จำง่าย: “ข้อมูลเล่าเรื่อง ผู้วิจัยถอดความหมาย และหลักฐานทำให้ข้อค้นพบน่าเชื่อถือ”

Q&A

คำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จากเรื่องเล่า → ความหมาย → ข้อค้นพบ

ขอบคุณครับ

บทที่ 7 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

